

tumultuos al creației”), când la marginea unor stări de febră epidermică, încât sala de teatru ne este calificată drept „respirația caldă a sutelor de suflete ale căror șoapte se sting ușor”. Mixtura aceasta de limbaj nu folosește demersului – oricum, exotic, în context ; tipărită grăbit, cartea rămâne în zona virtualului, nu clarifică în ce puncte și cum se apropie „legile fundamentale ale epistemicii viitorului” de *Romeo și Julieta* (nici nu gestionează decât terminologic contrastele, dar și „flow-ul”, între „adevărata viață a teatrului” și aspectele de fiziologie intimă, sub-nucleară, în neocortex, amigdalian, ce servesc vibrației energetice a interpretului și, finalmente, construirii unui personaj cu o identitate, caligrafie, dinamică spectaculare de neconfundat ...) În ce privește apelul la literatura de popularizare a experiențelor spirituale (cu tot cuprinsul înțelepciunilor, îndemnurilor, soluțiilor de înălțare), pesemne ar fi de gândit mai pe îndelete asupra formelor ei de contact cu meditația teatrală, dar și cu extrasele din criticii recunoscuți, esteticienii, autorii de piese, sau de dicționare de teatru. În cele din urmă, „jocul” acestea „de frontieră” despre magia teatrului poate fi refăcut (restartat), deoarece ecuația pe care a încercat să o propună Ruxandra Bucescu Bălăiță rămâne plină de întrebări ce-și așteaptă răspunsul. Emoția, febrilitățile fac ca o serie de pagini să fie parcă un colaj la demersul de fond (și nu prea-și are locul nici discursivitatea în roz, căreia i se abandonează din când în când actrița-autoare), încât găsim în volum citate și comentarii ce, prin uz, perimare, ori din cauza palpitului lacrimant, duc lucrurile în zone în care cuvintele nu mai reușesc să re-inventeze decât gaura de la covrig... Ceea ce este contraproductiv.

A vorbi despre teatru...

...În cărți ce nu contează pe experiența directă, personală, acumulată în scenă, nu ar fi tocmai primul lucru la care să te aștepți de la un actor. A găsi un grilaj în geometria căruia să se așeze ordonat fragmentele de tablou teatral ce reprezintă trecerea prin timp a unei instituții bogate sub raport istoric, nu-i un lucru atât de la-ndemână precum ar părea. Sub reușita acestor aspecte, este o surpriză intelectuală plăcută cartea ***Dramaturgia românească pe scena Teatrului Național din Iași – de la origini până la 1916***, scrisă de Emil Coșeru, actor cu o carieră scenică însemnată, al Naționalului din Iași. Sigur că volumul este, face publică, pune pe piață (cum nici nu ascunde în prefața sa Coșeru) „o teză de doctorat”, gest în firea lucrurilor, de vreme ce documentarea, sistematizarea datelor și tonusul auctorial pe care le deconspiră paginile concură la a ține trează atenția publicului de dincolo de aula universitară. Cu instrumente proprii cercetătorului profesionist, Emil Coșeru ne conduce spre contextul general al începuturilor teatrale românești, pentru a da o mai bună claritate „ferestrei” istorice de care se ocupă. În aceeași perspectivă, odată deschis planul de imagine consacrat al lucrării (cum se înțelege, referitor la scena ieșeană), nimic din emotivitatea actorului de azi, care scrie despre actorii de altădată, nu perturbă textul, valorizarea etapelor instituționale, tribulațiile întemeierii în zona moldavă, aspirațiile și ambițiile personalităților ce traversează cadrul, încurcatele căi din epocă ducând, în cele din urmă, la stabilirea și definitivarea unui repertoriu care „să propășească” teatrul, iar nu „să-l înece”, și al unor reprezentații statornice; avansul spre o viziune modernă a montărilor și al

unui nou mod de gândire asupra rosturilor teatrului se produce, în consecința foarte atentului conspect bibliografic, prin efortul de a descoperi, în documentul semnificativ susținerii tezei subliminale (de principiu) a volumului, dovada potrivit căreia, evident, Teatrul Național din Iași este un subiect de primă mărime al istoriei teatrale românești. Cu alte cuvinte, *atașamentul față de teatrul său*, ce l-a mobilizat, fără îndoială, pe Emil Coșeru în această dificultuoasă (totuși, nu doar laborioasă) întreprindere, se devoalează prin cântărirea rezultatelor obținute, prin aprecierea efortului de a conspecta o perioadă despre care s-a mai scris și pe care și actorul-autor de azi putea să o considere „suficient de cunoscută” datorită antemergătorilor săi în temă, ori să o catalogheze drept „prăfuită” (epuizată de alte demersuri) sau, oricum, nu îndeajuns de sevoasă pentru a fi reluată: căci nu permite (pe datele culese până acum din arhive) comentarii spectaculoase. Calitatea volumului rezultă, de altminteri, din minuția rememorării, în care citatul bibliografic intervine, lămuritor, conform didacticii de bună factură ce a fost adoptată pentru acest prim demers auctorial istoriografic de către actorul Emil Coșeru. Se cuvine notat – exact cu prilejul acestei oportune apariții – faptul că, asemeni tuturor actorilor cu o substanțială și îndelungată prezență pe scenă, Coșeru putea „pune la cale”, fără niciun fel de risc, o lucrare autobiografică sui-generis, o teză de doctorat sau un volum (evident, mai „de tiraj”, mai comercial decât cel de față) care să beneficieze de pe urma întâlnirilor artistice revelatorii, cum și de pe urma anecdoticii și picanteriilor vieții în teatrul ieșean. Alegerea pe care o face e mai rară în perimetru, iar această aplecare

documentar-archivistică demonstrată, iată, vorbește despre un tip de tenacitate capabilă să exploreze înțelegeri de teatru dincolo de spectacolele în care-a jucat, o trăsătură latentă ce vine să ne completeze cunoștințele, nu numai despre instituția ieșeană, ci și despre actor. Un scurt ultim capitol al cărții lui Emil Coșeru găsește trecutul abordat în lucrare continuități în contemporaneitate, prin câteva exemple, dar mai ales lasă să se transpară, în câteva linii de scriere, legătura de suflet a actorului cu teatrul în care s-a afirmat, cu marile personalități scenice pe care le-a cunoscut și care îi vor fi marcat formarea, evoluția, parcursul personal.

Emil Coșeru. *Dramaturgia românească pe scena Teatrului Național din Iași – de la origini până la 1916*, Princeps Edit, Colecția „Masca”, 2005.

